

A csomagolás környezetvédelmi szabályozása, kötelezettségek az EU-ban és Magyarországon*

Nagy Miklós (szaktitkár) CSAOSZ

A felgyorsult életritmushoz a fogyasztói szokások is folyamatosan igazodnak, változnak, és a termékek kényelmes felhasználását lehetővé tevő, magasabb szolgáltatást nyújtó csomagolások irányába tolódik el a hangsúly. Ez is az egyik oka, hogy a csomagolások környezetvédelmi megítélése már huzamosabb ideje a figyelem középpontjába került.

Az Európai Unió jogalkotási rendszerében a csomagolással és a csomagolási hulladékkal kapcsolatban *irányelv* készült, amelynek tartalma kötelező érvényű, de az abban foglaltaknak nemzeti jogrendszerbe való átültetését a tagországok törvényhozói kompetenciájába utalja.

Az 1994. december 20-i 94/62/EK „a csomagolásról és a csomagolási hulladékról” című irányelv Európai Unió összes tagállama számára biztosítja a csomagolással kapcsolatos kötelezettségek egységes keretét. Eszerint a csomagolást végző, vagy csomagolt terméket importáló vállalatok felelősek a hulladékká vált csomagolás

- visszagyűjtéséért,
- hasznosításáért, az irányelvben előírt százalékos arányban.

Az EU 2004-ben, az irányelv módosításával kitűzte a távolabbi hulladékkezelési célokat is. 2008. december 31-ig (Magyarország számára 2012. december 31-ig) az alábbi, a kibocsátott csomagolásokhoz viszonyított hasznosítási arányokat kell elérni:

- Hasznosítás: min. 60%
 Anyagában
 hasznosítás: min. 55%, max. 80%
 Ezen belül: min. 60% papír és üveg esetén,
 min. 50% fémek esetén,
 min. 22,5% műanyagok esetén,
 min. 15% fa esetén.

*Elhangzott a *Papírfeldolgozó Napokon, Zalaegerszegen 2007. szeptember 13-án*

A csomagolási hulladékgazdálkodás európai körképe

Azok az országok, amelyek az európai uniós modell alapján szervezik a hulladékgazdálkodás rendszerét, a meghatározott célkitűzések teljesítését, a szükséges erőforrások előteremtését a gazdálkodók feladatává teszik. Az önfelfinanszírozó rendszerben az állam mindössze abban vállal szerepet, hogy biztosítja a célkitűzések jogszabályi hátterét, betartásukat kötelezővé teszi, a teljesítések elmaradása esetére pedig szankciókat alkalmaz.

A hulladékok gyűjtését és hasznosítását, illetve ezek szervezését és koordinálását, a források gyűjtését és elosztását az európai gyakorlatban az ún. *hasznosítást koordináló szervezetek* végzik, amelyek:

- szerződést kötnek a települési önkormányzatokkal, a begyűjtésre és hasznosításra szakosodott vállalkozókkal;
- a tagvállalatok által befizetett hasznosítási (licenc-) díjból fedezik a szelektív gyűjtés többletköltségeit, a hasznosításra történő előkészítést és hozzájárulnak a hulladékok másodnyersanyaggá történő átalakításának költségeihez is.

A csomagolások környezetvédelmi szabályozásának magyarországi gyakorlata

Magyarországon kettős gyakorlat alakult ki és működik. Az egyik az adó jellegű termékdíj megfizetésén alapuló, a másik pedig a hulladékhasznosítást koordináló modellen keresztüli teljesítés.

Az előbbi rendszer esetében a csomagolást kibocsátók az általuk felhasznált csomagolóanyagok és -eszközök tömege alapján az érvényben lévő termékdíj összegével felszo-

rozva, adó jellegű módon fizetik meg a költségvetésnek a szabályozásból rájuk háruló kötelezettségeket. A legtöbb hazai vállalkozás ezt az irányt követi. A rendszer gyakorlati tapasztalatból eredő hibája az, hogy a gazdálkodók a termékdíj megfizetésével teljesítettnek vélik kötelezettségeiket, pedig ezzel csak a „büntetést” fizették meg, a csomagolási hulladékok visszagyűjtésének, újrahasznosításhoz való előkészítésének költségeihez nem járultak hozzá. Márpedig a fentiekben leírt hasznosítási arányok teljesítése kötelező.

A hazai gyakorlatban működő másik rendszer az előzőekben jellemzett európai koordináló szervezeti modell, amely az állami költségvetéstől független, nonprofit, a gazdálkodó szervezetek önkéntes szerveződésén alapul. A koordináló szervezet – vállalva a törvényben a mentességi feltételként megszabott feltételeket – a vele szerződött csomagolást kibocsátó vállalatok számára termékdíjmentességet nyújt, ugyanakkor a hasznosítás költségeinek fedezetére ún. licenrdíjat kér, amely ez idő szerint kb. fele a termékdíj összegének. Ez a módszer teljességgel elegendő a vonatkozó valamennyi rendelet szellemének, költséghatékonyság szempontjából pedig előnyösebb a gazdálkodók számára.

A vonatkozó hazai szabályozások

Magyarországon az alábbi törvények, rendeletek szabályozzák a csomagolásokkal kapcsolatos környezetvédelmi kötelezettségeket:

- 1995. évi LVI. törvény a **környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról** (többször módosítva, kg alapú, illetve 2005. január 1-től darabdíjas rendszer a kereskedelmi csomagolásokra),
 - 10/1995. (IX. 28.) KTM rendelet a **környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról** szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásáról,
 - 2000. évi XLIII. törvény a **hulladékgazdálkodásról (az európai szabályozásoknak megfelelő)**,
 - 94/2002. (V. 5.) Korm. rendelet a **csomagolásról és a csomagolási hulladék kezelésének részletes szabályairól** (az európai csomagolási irányelv részletes szabályainak átvétele, beleértve a teljesítendő hasznosítási arányokat),
 - 110/2002. (XII. 12.) **OGY határozat az Országos Hulladékgazdálkodási Tervről**,
 - 53/2003. (IV. 11.) Korm. rendelet a **környezetvédelmi termékdíjmentesség, a termékdíj visszaigénylésének és átvállalásának, valamint a használt gumiabroncs behozatalának feltételeiről** (a 206/2007. (VIII. 7.) kormányrendelet módosítja),
 - 91/2006. (XII. 26.) GKM rendelet a **csomagolás környezetvédelmi követelményeknek való megfelelésége igazolásának részletes szabályairól**.
- A csomagolások környezetvédelmi megfelelőségének igazolása**
- A 91/2006. (XII. 26.) GKM rendelet** szerint:
- a csomagolás, illetve a csomagolás-összetevő környezetvédelmi megfelelősége a honosított összehangolt szabványoknak való megfelelés alapján, vagy azokkal egyenértékű módon igazolható,
 - a gyártó a csomagolás környezetvédelmi megfelelőségének igazolása céljából – meghatározott tartalmú – összesített gyártói megfelelőségi nyilatkozatot köteles kiállítani,
 - a gyártó a csomagolás környezetvédelmi megfelelőségének igazolása céljából a csomagolás-összetevők előállítója által kiállított – meghatározott tartalmú – megfelelőségi igazolásokat felhasználhatja,
 - a csomagolás és az egyes csomagolás-összetevők környezetvédelmi követelményeknek való megfelelésége értékelésére tanúsító szervezet, illetve regisztrált csomagolási szakértő is felkérhető,
 - a kiselhasználók a csomagolás-összetevők gyártóinak megfelelőségi igazolásait használhatják, saját értékelésre nem kötelezettek,
 - a csomagolás-összetevő gyártója, forgalmazója nem tagadhatja meg a gyártói

megfelelőségi igazolás, vagy tanúsítvány kiadását, amelyet pl. elektronikus adatbázisban való nyilvános elérhetőség (internetes honlap) biztosításával is teljesíthet,

- az Unió államaiból származó behozatal esetén az adott tagállamban a vonatkozó EK irányelvnek megfelelő tartalmú dokumentum magyar (nem hitelesített) fordítása is egyenértékű,
- a csomagolás környezetvédelmi megfelelősége igazolásainak elkészítési határideje **2009. január 1.**
- fenti határidő után megfelelőség-igazolás nélkül csomagolás nem hozható forgalomba.

A csomagolás gyártására és összetételére vonatkozó követelmények

- **térfogata és tömege** a minimálisan szükséges és elégséges mértékű legyen,

- **négy nehézfém** (ólom, kadmium, higany, króm VI.) tartalma nem haladhatja meg a 0,01 tömegszázalékot (100 pmm-et), külön egyes összetevőiben sem,
- **más veszélyes vagy ártalmas anyag tartalma** a lehető legkisebb mértékűre minimalizált legyen és ne akadályozza az újrahasznosítást vagy az ártalmatlantítást.

A csomagolás újrahasználat (újratöltető) jellegére vonatkozó követelmények

Ha a gyártó célja a csomagolás újrahasználat (reuse):

- a csomagolás **fizikai tulajdonságai és jellemzői** tegyék lehetővé a **több fordulót**, meghatározott feltételek mellett,
- a csomagolás (a többszöri újrahasználat után, hulladékká válásakor) elégítse ki a **hasznosíthatósági követelmények leg-
alább egyikét.**

A csomagolás hasznosítható jellegére vonatkozó követelmények

A csomagolás az alábbi hasznosítási formák legalább egyikével hasznosítható legyen:

- **anyagában hasznosítás** (recycling), amelynek mértéke (aránya) anyagtipustól függően változhat,
- **energetikai hasznosítás** (energy-recovery), amely feltételezi, hogy a csomagolás minimális alsó fűtőértékkel rendelkezzen,
- **komposztálhatóság**, biológiailag lebonthatóság (composting) úgy, hogy ne akadályozza az elkülönített begyűjtést és magát a hasznosítási tevékenységet.

A **Csomagolási és Anyagmozgatási Országos Szövetség Titkársága** kidolgozta a megfelelőségi értékelés elvégzésének oktatási tematikáját és a Magyar Szabványügyi Testülettel közösen – folyamatosan – ún. **csomagolási szaktanácsadói** tanfolyamot hirdet, hogy

a rendelet célkitűzéseinek teljesítéséhez a képzett szakembergárda rendelkezésre álljon. Az első tanfolyamra 2007. november közepén kerül sor. Jelentkezni lehet Steinitz Erzsébet, MSZT oktatásszervezőnél (telefon: 456-6925, e-mail: e.steinitz@mszt.hu), illetve Nagy Miklós CSAOSZ szaktitkárnál (telefon/fax: 210-0107, e-mail: csaosz@csaosz.hu).

A papír csomagolás-összetevőket (csomagolószereket) gyártó vállalatok szakembe-

reinek is minél előbb célszerű elkészíteniük saját termékeik megfelelőség-igazolásait, hogy a hozzá forduló vevőik kérést azonnal teljesíteni tudják. A fenti képzés mellett ehhez a munkához ajánljuk az MSZT gondozása mellett a „**Magyarázatos szabványgyűjtemény a csomagolások megfelelőségének igazolására**” című kiadványt, amely a CSAOSZ Titkárságán, valamint az MSZT Szabványboltjában is megrendelhető (3600 Ft+5%ÁFA).

A széndioxid-kibocsátás kereskedelmi rendszerének változásai

Tóthné Kiss Klára, ÉMI-TÜV SÜD Kft, vezető hitelesítő szakértő

Bevezetés

A 2006–2007. évek rendkívüli időjárása, a nyári, hetekig tartó rendkívüli hőség, a hó nélküli enyhe tél már annak is figyelmeztető jel közelről, aki eddig úgy gondolta, hogy neki nem kell foglalkoznia az üvegházhatású gázokkal. A kibocsátás kereskedelmi rendszerében érintett 240 körüli létesítmény a teljes kibocsátás nem egészen 40 %-áért felelős. A maradék 60 %-ért a közlekedés, a lakosság és további intézmények a felelősek, tehát magánemberként valamennyien. A kibocsátás-kereskedelmi rendszer első időszakának (2005–2006) tanulságai, tapasztalatai jogszabályi változásokban jelentek meg és jelennek meg most is. Mindössze egy éves tapasztalat, egy gazdasági év hitelesített kibocsátási adatai alapján indult el a 2008–2012 kereskedési időszakra vonatkozó Nemzeti Kiosztási Terv készítése. A jogszabályi változásokról, a készülő terv rögzös útjáról, papíripari sajátosságáról ad rövid tájékoztatást a cikk.

A jogi környezet változásai

• 213/2006.(X.27.) Kormányrendelet

Az első működési időszakban az üzemeltetők, hitelesítők és a hatóságok olyan tapasztalatokat szereztek, amelyek a 2005. évi XV. törvény (Üht.) végrehajtási jogszabályainak módosítását indokolták.

A módosításokat az engedélyezés, a kibocsátások nyomon követése és jelentése, a nemzeti kiosztási terv, közös teljesítés, a kibocsátási egységek kezelése, bírságok oldaláról nézve nyugodtan nevezhetjük egyszerűsítésnek, hiszen a 272/2004. (IX. 29.) Korm. rendeletet, a 143/2005. (VII. 27.) Korm. rendelet egy közös jogszabályba való – 213/2006(X:27.) Korm. rendelet – összefoglalása történt meg 2006. év végén.

A közös jogszabály a kibocsátás-kereskedelmi rendszer hatálya alá tartozó tevékenységek körét pontosítja és egyúttal bővíti is. 2008. január 1-től az ipari koromgyártás, a hőbontás (pirolízis, krakolás), illetve a kőzetgyapotgyártás is a kibocsátás-kereskedelmi rendszer hatálya alá tartozik. Az 1. melléklet értelmező rendelkezések részében pontosítja azon tevékenységek helyes értelmezését, amelyeknél a kapcsolódó műszaki berendezések miatt a létesítmény határának megállapítása vita tárgyát képezte (f és g pontok).

Az üzemeltetők életében rendkívül sokféle változás történik, amely a létesítmény azonosító adatait, kibocsátását is érinti, adott esetben tartósan vagy ideiglenesen. Sokszor felmerül a kérdés, miről is kell tájékoztatni a hatóságot. A rendelet a 4. mellékletben egyértelművé teszi, hogy mely esetekben szükséges az üzemeltetőnek a kibocsátási engedély módosítását (változásjelentés) kezdeményezni és mely adatok változása tartozik a bejelentési kötelezettségek közé, a bejelentéssel